Lisäelinkeino joulupuupuutarhurina – tietoa ja vinkkejä joulukuusen kasvattajille

21.12.2017

Suomen joulupuumarkkinat ovat luonnollisesti sesonkiluontoiset, mutta tarjoavat mahdollisuuden esimerkiksi maaseudun lisäelinkeinoksi. Esimerkiksi eteläsuomalainen tuttavani myy vuosittain noin kaksi tuhatta joulukuusta suoraan kuluttajille. Jotakin tästä liiketoiminnasta ilmeisesti jää taskun pohjalle, koska hän jaksaa vuodesta toiseen kehittää toimintaansa muun muassa ottamalla osaa joulukuusien jalostamiseen.

Toisaalta meidän kaikkien ei tarvitse ryhtyä alan ammattilaisiksi vaan voimme ottaa asian harrastuksen kannalta. Tässä jutussa kerrotaan aluksi joulupuumarkkinoista, erilaisista joulupuulajeista ja lopuksi kerrataan yleisiä joulukuusen hoito-ohjeita.

Miljoonan joulupuun maa

Joulupuuseura ry (https://joulupuuseura.fi/) on joulupuiden ja leikkohavujen kasvattajien valtakunnallinen yhdistys, jonka nettisivuilla kerrotaan muun muassa, miten voimme kasvattaa hienoja joulupuita ja miten saamme omat joulukuusemme pysymään sisätiloissa mahdollisimman hyvinä.

Yhdistyksen lehdistötiedotteen (5.12.2017) mukaan jouluvalot sytytetään vuosittain noin puoleentoista miljoonaan puuhun Suomessa. Näistä vähän yli miljoona tulee suomalaisten joulupuukasvattajien tiloilta, noin 300 000 haetaan omasta tai suvun metsästä ja noin 150 000 tuodaan ulkomailta, lähinnä Tanskasta. Joulupuumyynnin bruttoarvo arvioidaan 32 miljoonaksi euroksi.

Tietoa puulajeista

Suomessa kasvatettavista joulupuista arviolta 80 % on suomalaista metsäkuusta (http://www.helsinki.fi/metsatieteet/arboretum/puulajit/picea_abies.html, https://www.luke.fi/taydellista-joulupuuta-etsimassa-uusia-lajikkeita-joulupuuviljelyyn/), mutta tämän lisäksi pieniä määriä tuotetaan serbiankuusta (http://www.mustila.fi/kasvit/PiceaOmorika, http://suomalainentaimi.fi/serbiankuusi), mustakuusta (http://www.mustila.fi/kasvit/PiceaMariana, http://www.metla.fi/metinfo/puulajit/lajikuvaukset/lajisivu-picea-mariana.htm), pihtoja (http://www.metla.fi/metinfo/puulajit/ulkomaisethavupuut/sukusivu-lajilista-abies.htm) ja okakuusta (http://www.metla.fi/metinfo/puulajit/lajikuvaukset/lajisivu-picea-pungens.htm, http://suomalainentaimi.fi/hopeakuusi).

Suluissa olevissa sivustoissa on muutakin tietoa kuin pelkästään lyhyt kuvaus ko. puulajista. Esimerkiksi

metsäkuusen kohdalla olevassa Luken sivustossa kerrotaan, miten tällä hetkellä pyritään jalostamaan metsäkuusestamme entistä parempi joulupuu.

Monessa em. lähteissä on kerrottu ja esitetty kuvia useammasta puulajista. Mustakuusen latvus on tiheä ja kartiomainen ja usein myös hyvin tiiviskasvuinen. Pihtakuuset olisivat varmaan myös kiintoisia kokeiltaviksi meillä. Serbiankuusi eli omorikakuusi on yleinen koristepuu Etelä-Suomessa ja yleisin joulukuusenviljelyssä käytetty ulkomainen puulaji. Tämän puulajin samoin kuin pihtakuusien neulaset pysyvät paremmin kiinni kuin kotimaisessa metsäkuusessa.

Ostajat vaativat kuuselta tuuheutta ja tasaisen kartiomaista muotoa, joten pelkkä jalostamaton luonnonkuusi ei enää kelpaa suurelle osalle ostajista.

Joulukuusen kasvatustyö

Ainakin vanhempi sukupolvi tuntuu kaipaamaan metsässä käyskentelyä tai puuhaa luonnossa. Nykyisestä ”kännykkäsukupolvesta” en ole aina ihan varma. Voi olla, että suomalaisetkin etääntyvät luonnosta, kukapa tuon tietää. Monen eläkeläisen pihalla on komeita polttopuupinoja. Monella on myös omaa ”puuhametsää” tai harrastuksena puutarhanhoito.

Oikeastaan joulukuusen kasvatuskin on lähellä puutarhanhoitoa. Hyvien joulukuusien kasvattaminen vaatii työtä joka vuosi. Kasvattaja saa pelätä myyrätuhoja ja routavaurioita. Tärkein ja eniten aikaa vievä työ on puiden muotoilu. Muotoiluleikkaukset aloitetaan, kun puut ovat 1−1,5 metrin pituisia. Ennen varsinaisia muotoiluleikkauksia voidaan kuitenkin joutua korjaamaan yksittäisiä virheitä, voidaan tasoittaa oksiston epäsymmetrisyyttä, oikaista latvoja, karsia tyviä ja tukea vinoja puita. Muotoleikkaukset ajoittuvat keväästä syksyyn.

Tarkemmin asiasta löytyy tietoa esimerkiksi seuraavilta sivustoilta: https://joulupuuseura.fi/ ja https://www.rametsa.fi/joulukuuset/joulukuusien-vuosileikkaus. Jos kuusien kasvatus kiinnostaa, Joulupuuseuran sivuilla on myös ohjeita viljelmien perustamiseksi.

Joulukuusen hoito-ohjeet

Suomessa kasvatetut ja myytävät joulukuuset kaadetaan ja pakataan aikaisintaan neljä viikkoa ennen joulua, jotta puut olisivat tuoreita ostettaessa ja säilyisivät hyvänlaatuisina koko joulunajan.

Itse kunkin kannattaa pitää mielessä muutamat hoito-ohjeet: Kuusi voidaan katkaista aikaisintaan neljä viikkoa ennen joulua ja säilyttää sitä tuulelta suojattuna ulkotiloissa. Kuljetettaessa yli kymmenen kilometrin matkan, kuusi on suojattava tuulelta. Jäisen puun on annettava sulaa hitaasti 1-2 vuorokautta. Tyvi pidetään kylmässä vesiämpärissä ja suihkutetaan neulastoa kylmällä vedellä niin, että neulaset pysyvät kosteina koko sulatuksen ajan. Kuusta lyhennetään muutama sentti ennen jalkaan asettamista, jotta saadaan hyvä uusi imupinta aikaan.

Ehjä kuori on tärkeä puun vedensaannissa eli kuorta ei saa veistää, jotta puu saataisiin paremmin jalkaan.

Joulukuusen jatkuvasta veden saannista on myös huolehdittava, koska kuivunut tyven solukko ei enää pysty imemään vettä.
(Katso tarkemmin https://kotiliesi.fi/joulu/joulupuuhaa/joulukuusen-hoito-ohjeet, https://Joulupuuseura.fi.)

Heikki Holma
SeAMK Ruoka